

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

УДК 792.8

СИНТЕЗ КЛАСИЧНОГО ТА ПОСТМОДЕРН ТАНЦЮ ЯК ФУНДАМЕНТ ДЛЯ БІЛЬШОГО ВПЛИВУ ІДЕЙНОЇ ТА ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ВИСТАВИ НА ГЛЯДАЧА

Маліновський В.В.

Львівський національний університет імені Івана Франка

Стаття присвячена синтезу танцювальних стилів, а саме класичного танцю та постмодерну, проаналізовано вплив на ідейну та емоційну сферу вистави. Досліджено Академічний і сучасний танець, та їхні елементи які доповнюють один одного, стикаються і, будучи складовими частинами мистецтва танцю, збагачують загальний розвиток хореографічного мистецтва.

Ключові слова: класичний танець, постмодернізм, мистецтво, синтез мистецтв, балет, балетмейстер, хореографія, сценічна хореографія, танцювальна лексика.

Постановка проблеми полягає у тому, що сучасне мистецтво, зокрема хореографія розвивається та набуває нових форм. Та не потрібно забувати про першопочаткову естетику та красу тіла, яка розкривається завдяки класичному танцю. Саме дане дослідження розкриває те, що синтез класичного танцю, який характеризується чіткістю, красою, витонченістю, грацією та постмодерн танцю, який включає в себе авангардистські експерименти, перформанси та глибину ідеї, дає кращий результат сприйняття вистави. Академічний і сучасний танець повинні доповнювати один одного, стикатися і, будучи складовими частинами мистецтва танцю, збагачувати загальний розвиток хореографічного мистецтва.

Аналіз літературних джерел. Над питанням класики та постмодерну у хореографії працювало багато науковців, а саме: Олександр Чепалов у книзі «Хореографічний театр Західної Європи ХХ століття» та «Специфіка аналізу постмодерного танцю», Лариса Венедиктова у своїй роботі «Некоторые аспекты хореографии постмодерна».

Завданнями статті є:

- проаналізувати наукові джерела з даної проблематики;
- визначити елементи синтезу класичного та постмодерн танцю;
- дослідити приклади хореографів, які використовують даний прийом синтезу у своїх виставах.

Виклад основного матеріалу. Класичний танець з найдавніших часів вважається найбільш духовно піднесеним і спроможним викликати найвищі почуття витонченості, галантності, інтелігентності. Він дарує насолоду від краси тіла, естетики виконання. Проте світ дуже швидко розвивається і постають питання нових робіт, глядач прагне чогось нового. Сучасні театри збагачуються новими сучасними репертуарами. Цей розвиток торкнувся як філософсько-естетичного наповнення балетного доробку, так і його лексики. Саме прискорення процесу розвитку сучасних напрямків призводить до «синтезу мистецтв», який супроводжується об'єднаннями різних ви-

дів мистецтв, зміною жанрів виконання, відмовою від усталених канонів. Танець як і раніше є видовищем, приємним проведенням часу, «соціальною ритуалом», але головна його функція полягає в тому, що він є сучасним мистецтвом, актуальним художнім висловлюванням [2, с. 11–16]. Академічний і сучасний танець повинні доповнювати один одного, стикатися і, будучи складовими частинами мистецтва танцю, збагачувати загальний розвиток хореографічного мистецтва.

Розглядаючи класичний балет в сучасному сприйнятті можна виявити наступні негативні прояви: класичний танець як виразна мова поступово переходить в розряд мертвих мов. Володіючи блискучою, віртуозною технікою школи класичного танцю, необхідної для виконавської майстерності в другій половині ХХ століття, танцівники іноді стають її заручниками, а саме – втрачають змістовний сенс цієї мови: «артисти з меншими фізичними даними їхні попередники вміли вкласти в пластичний ряд щось більше, ніж красиво піднята нога, сувора лінія рук і тіла, протяжність па і нескінченно тривалі обертання на підлозі або в повітрі. Це і робило рухи мовою. Це і становить власну природу танцю, коли спілкування з танцем впливає по всім законам сприйняття на рівень підсвідомості і логіки одночасно» [7, с. 213].

Найчастіше створюється враження майже гімнастичного характеру виконавства в балеті, до чого поступово привчаються і глядачі. У залі театрів оплески виникають саме в момент виконання технічних трюків, що, в свою чергу, стимулює і акторів. Виходячи з цього, виникає питання: «Чому ж виконавці класичного танцю, володіючи цією прекрасною мовою, частіше використовують зовнішній пласт, його форму, технічні прийоми, а не інтонаційно емоційну його сутність?» [7, с. 220]. Корінь, напевно, слід шукати у двох аспектах: навчання і репертуарі. У театрах недостатньо нових робіт, що створюються в спільну творчість хореографа і актора, розраховану на ту чи іншу індивідуальність. Класичний же репертуар найбільш чистий в сенсі мови, має настільки потужні зразки виконання, що молодому артисту практично неможливо відійти від авторитету, від раніше

створеного: швидше повторюється сформований за традицією малюнок ролі, ніж пропонують індивідуальне рішення. Вони не включають в мову танцю акторське «я», мають обмежену можливість зробити це. Працюючи ж з хореографом, молодий артист формується особисто, індивідуально і після цього таким вступає в діалог з ролями класичної спадщини впевненіше і самостійно. Тоді виникає можливість заговорити на глибинних пластах мови класичного танцю [5, с. 24–34].

На думку автора статті постмодернізм повертає у балет емоційність, психологізм, ускладнений метафоризм, «олюднює» героя. Це підкреслюється включенням до балетного дійства елементів театральної гри, імпровізацій, танцювальних соло і дуетів, побудованих на відчуттях, яке несе за собою більшого розкриття власного «я» кожного артиста. Імпровізація підкреслює концептуальну розімкнутість, відвертість хореографії, її вільний асоціативний характер. Саме в постмодернових виставах значне місце посідає і танець, і спів, і пантоміма. Розширюються розміри сценічних майданчиків і глядачі залучаються до дійств, що відбуваються на сцені. Постмодерній хореографії також притаманні сміливі, іноді авангардні експерименти [8, с. 42–47].

Постмодернізм в мистецтві розвивався по різному: в музиці був запозичений такий засіб, як поліфонія, принцип симфонічної драматургії; у кіно – монтаж, рапід, крупний план; у скульптурі – ремінісценція, позування. Багато зарубіжних хореографів свої постановки вистроюють за принципом хепенінгу, де дія розвивається алогічно, випадково, не очікувано для самих постановників. Постмодерністична хореографія намагається використовувати все запозичене із інших сфер людського існування, застосовуючи це для масового глядача [5, с. 24–34]. Для мозаїчної постмодерної хореографії властива нова манера руху, пов'язана зі сприйняттям тіла як інструменту, що володіє власною музикою. Тілесна мелодія може звучати й у тиші. Постмодернізм поєднує балет і драматургію він базується на неєвропейських, некласичних принципах танцювальної естетики. Чуттєва розкутість, гротескність, хаотичність, зближення з побутовою пластикою створюють новий імідж балетного мистецтва як квінтесенції полілогу культур. Іронічна ритуальність балетного постмодернізму багато в чому пов'язана із своєрідним прагненням до діалогу з публікою. Адже у постмодерністському мистецтві акцент часто переноситься з традиційної схеми «художник – твір мистецтва» на відносини «твір мистецтва – глядач», тому що художник перестає бути «творцем», а «зміст твору» народжується (конструюється) безпосередньо в акті його сприйняття [4, с. 15–32].

Значні художні цінності в західній постмодерністичній хореографії були створені тоді, коли вона знайшла точки дотику з академічним балетом і до неї прийшли професіонали з класичною освітою. Одним із найяскравіших та всевітньо відомих хореографів, яскравим представником синтезу постмодернізму та академічного танцю являється Моріс Бежар, що став не тільки класиком французького балетного мистецтва, але і світової сцени. Бежара за правом вважають революціонером балетного мистецтва, який змінив

традиційне уявлення про балет. Піднімаючи питання про мову танцю у виставах, він констатує, що «... класика – це основа будь-якого пошуку, сучасність – гарантія життєвості майбутнього, традиційні танці різних народностей – хліб насущний хореографічних пошуків...» [1, с. 14–20]. М. Бежар вміло та вдало користується засобами постмодернізму. Наприклад в балеті «Паризькі веселощі» Моріс Бежар свідомо зіштовхує три різні епохи, представлені академічним, романтичним, та модерн танцем. Таким чином він створює своєрідний пластичний стильовий колаж, що є притаманним для постмодерністської хореографії [3, с. 16–20].

Не менш відомим хореографом, який також об'єднував у своїх виставах академічну та сучасну хореографію є Іржі Кіліан. Танцювальна лексика І. Кіліана базується на органічному поєднанні технічних принципів класичної хореографії та танцю модерн, загальна ж художня конструкція творів є типовою для естетики постмодерну (мозаїчність частин, вторинність по відношенню до першоджерел, провокаційність, епатажність). Дуже точною є цитата вченої з області балету Є. Суриць: «..танець базується на класиці, що очевидно з постав танцівників, підтягнутості, закінченості поз, роботи ніг. У той же час стала вертикаль тут природно переходить у нахили зі зміщенням центру тяжіння, аби закінчитися падінням на підлогу, несподіваним рухом стегон, зламом тіла, напрочуд типовими для танцю «модерн», що став одним з провідних виразних засобів хореографічних творів у добу постмодерну [6, с. 41]. В наш час Іржі Кіліан продовжує активно працювати. Його твори з'являються на театральних сценах Європи та пострадянського простору. Він залишається вірним традиціям синтезу класичного танцю з постмодернізмом. Хореограф об'єднує високі класичні батмани, що символізують красу, пристрасть, витонченість з постмодерністичними елементами, такими як іронія, алогічність сюжетного підґрунтя, імпровізацією, епатажністю [6, с. 40–42].

Висновки. Отже, проаналізовані наукові дослідження з даної проблематики доводять, що класичний танець в сучасному просторі та новизна постмодернізму, а саме синтез цих танцювальних стилів, мають великий вплив на сприйняття хореографічної вистави. Постмодернізм повертає у балет емоційність, психологізм, ускладнений метафоризм, «олюднює» героя. Це підкреслюється включенням до балетного дійства елементів театральної гри, імпровізацій, танцювальних соло і дуетів, побудованих на відчуттях. А класичний балет в свою чергу збагачує постмодернізм своєю витонченістю, красою тіла, грацією, технікою, лініями гармонією. На основі цього синтезу створюються нові балети, це як інтерпретації класичних балетів так і створюються зовсім нові вистави. Але коли балетмейстер переосмислює відомий балет, часто втрачається суть, філософія, глибина думки твору. Небагатьом хореографам вдається створити щось нове, цікаве. Однак найвідомішими такі постановки є західноєвропейських балетмейстерів епохи постмодернізму, котрим вдається створювати новий напрям у хореографії, що поєднує прийоми різних суміжних видів мистецтва.

Зважаючи на актуальність та активний розвиток сучасного хореографічного мистецтва, зацікавленість збоку молодих хореографів та балетмейстерів даною темою синтезу постмодерну та класики в хореографії потребують подальшого дослідження та вивчення.

Можливі подальші дослідження пов'язані з розглядом принципів хореографії постмодерну на прикладі інших балетних вистав і танцювальних творів, що розширюють уявлення про означену проблематику в контексті хореографічного мистецтва.

Список літератури:

1. Бежар М. Мгновение в жизни другого / Кн. 1. В чьей жизни? ; Кн. 2. Мемуары [Текст] / Пер. с фр. – М.: Русская творческая палата, 1998. – 240 с.
2. Венедиктова Л. Некоторые аспекты хореографии постмодерна / Л. Венедиктова // Вестник Московского государственного университета. – М., 2000. – Т. 3. – № 6. – С. 11–16.
3. Кондратенко Ю. Синтез в хореографическом искусстве эпохи постмодерна / Ю. Кондратенко // Голос художника: проблема синтеза в современной хореографии : материалы междунар. конф. – Волгоград, 1999. – С. 16–20.
4. Маньковская Н.Б. Эстетика постмодернизма / Н.Б. Маньковская. – СПб.: Алетейя, 2000. – 347 с.
5. Соболев О. Постмодерн і майбутнє філософії / О. Соболев. – Київ: Наук. думка, 1997. – С. 24–34.
6. Суриц Е. Нидерландский театр танца / Елизавета Суриц // Советский балет. – 1986. – № 1. – С. 40–42.
7. Чепалов О.І. Хореографічний театр Західної Європи ХХ ст. : монографія / О.І. Чепалов / Харк. держ. акад. культури. – Харків: ХДАК, 2007. – С. 212–223.
8. Чепалов О.І. Специфіка аналізу постмодерного танцю / О.І. Чепалов // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв : щоквартальний наук. журнал. – Київ, 2007. – № 1. – С. 42–47.

Малиновский В.В.

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

СИНТЕЗ КЛАССИЧЕСКОГО И ПОСТМОДЕРН ТАНЦА КАК ФУНДАМЕНТ ДЛЯ БОЛЬШЕГО ВЛИЯНИЯ ИДЕЙНОЙ И ЭМОЦИОНАЛЬНОЙ СФЕРЫ ПРЕДСТАВЛЕНИЯ НА ЗРИТЕЛЯ

Аннотация

Статья посвящена синтезу танцевальных стилей, а именно классического танца и постмодерна, проанализировано влияние на идейную и эмоциональную сферу представления. Исследован Академический и современный танец, и их элементы, которые дополняют друг друга, сталкиваются и, будучи составными частями искусства танца, обогащают общее развитие хореографического искусства.

Ключевые слова: классический танец, постмодернизм, искусство, синтез искусств, балет, балетмейстер, хореография, сценическая хореография, танцевальная лексика.

Malinovsky V.V.

Lviv Ivan Franko National University

SYNTHESIS OF CLASSICAL AND POSTMODERN DANCE AS A FOUNDATION FOR GREATER INFLUENCE OF THE IDEOLOGICAL AND EMOTIONAL SPHERE OF THE PERFORMANCE ON THE VIEWER

Summary

The article is devoted to the synthesis of dance styles, namely, classical dance and postmodern, analyzed influence on the ideological and emotional sphere of the performance. Academic and modern dance has been researched, and their elements complement each other, collide and, as components of the art of dance, enrich the overall development of choreographic art.

Keywords: classical dance, postmodernism, art, synthesis of arts, ballet, ballet master, choreography, stage choreography, dance vocabulary.